

DOPIS Z NORVÉZSKA.

KRISTIANIA, Norsko, 5. září 1911. — Čtenáři redakce! Doufám, že mnohého čtenáře tohoto časopisu zajímají zprávy o různých krajinách a proto dovoluji si napsati stručnou zprávu o Norsku, kde jsem krátký čas pobyl.

Království Norské leží v severní Evropě a jeho hlavní město jest Kristiania. Země tato jest vesměs velice hornatá a mnoho jezer a řek jí protéká. V letní sezóně je hojně navštěvována turisty, zvláště z Anglie a Německa, pro svoje přírodní krásy a podnebí.

Nejlépe čas k prohlídce je začátek srpna, potom následují silné deště a zima. Já jsem byl zaměstnán na anglické lodi, která vezla cestující první třídy, a konala čtyři cesty do Norska a zpět, a sice 2 v severních částech až v ledovém moři a 2 v jižních. Jedna cesta trvala 14 až 15 dní a za ten čas urazila průměrně přes 3 tisíce angl. mil, začoť se platilo pouze 5 dolarů denně. První cesta byla nejdelší, až se Southampton, ostatní pouze z Grimaby. Toto město má největší přístav na světě pro rybníkářský průmysl, odkud denně celé vlaky rozvázejí pouze jen ryby do různých trhů. Mnohdy jich nachytají takové množství, že je musí naházet zpět do moře. Odtud se pak stavila loď ve Škotsku, kde přibírala cestující v Leith. Na této cestě jela pokaždé okolo malého ostrova, jenž vyznává vysokou nad moře, kde ohromné množství mořských ptáků si zvolilo svůj domov. Mimo člověka, který má na starosti maják, nebydlí zde nikdo. Aby bylo z lodi vidět více ptáků, vystrčili vždy 2 rány a tu celá mračna jich vzlétlo do povětří, a mnohdy z cestujících si vzal snímek na památku. Jakmile loď přešla atlantický oceán, což trvalo asi 24 hodin, uzla ostatní čas při pobřeží a mezi ostrovy, kterých je zde na sta roztroušeno, tak klidně jako po jezeře.

První zastávka v Norsku bylo vždy město Thronhjelm, které se rozkládá na břehu moře, obklopeno jsou vysokými skalami a lesy. Toto město bylo dříve hlavním a bylo založeno prvním norským králem v roce 997, který tam též založil kostel, v němž až do dnešních časů se obřezávají korunovační obřady norských králů. Další zastávkou byl skalnatý ostrov Torghatten, podobý klobouku, od čehož má své jméno. Hrubá cesta vede na skálu asi 400 stěpů nad mořem, kde se nalézá ohromný přírodní tunel skrze skálu, tak že je obloha vidět na druhé straně. Po krátké zastávce zde jela loď do Svartisen, malé to vesničky, která se nalézá již v ledovém moři, obklopena jsou se třech stran skalami. Mezi těmito táhne se ohromná ledová pláň, asi 30 mil daleko, 20 mil široká a 4,000 stop vysoká, až k moři. Okolo je pár domků, osamocené roztroušených, některé při moři, některé vysoko na skále mezi lesy, a v ten čas je vše krásně zelené. Kdyby člověk sebe lépe popsal zdejší krajinu, přece to nevyvolá takový dojem, jako když to vidí sám ve skutečnosti. Místy, kde byla krajina zvláště půvabná, zmínila loď rychlost, aby si ji cestující mohli lépe prohlédnout, a čím dál na sever jela, tím děle bylo denní světlo. Musím podotknout, že tak velká loď nemůže všude zajet až ku břehu, a proto musí vždy zakotvit opodál, a při každé zastávce, jakož i při odjezdu, jakmile se sponožela novytahovala kotva, na oslavu vystřelili kouli, která ve vzduchu vybuchla a z níž pak padaly jiskry nejrůznějších barev. Rány ty se ozvěnou zdvojnásobily v dalekých horách. To bylo vše na obdiv vesničanů, neboť málo kdy něco podobného vidí. Zároveň spustili seholy po každé straně a 4 motorové malé lody, které pak cestující dopravily na břeh.

Další vesnička byla Diggermulen, která leží na ostrově Hludo, kde je postavena malá restaurace na vysoké skále, asi 1,000 stf. nad mořem, odkud je krásný rozhled do vlnů. Všude samé strmé skály, někde pokryté lesem a na temeni hor vědný snh. Zvláště půvabný pohled byl při západu slunce na různé odznaky od šeravků zbarvené. Tak bylo možno dlouho do noci pozorovat stále se střídající krajinu, až jsme přijeli do městečka Tromsøe. Toto městečko leží při břehu zálivu na nízké straně, porostlé smrkem, a mezi těmito jsou sem tam roztroušeny malé domky, jejichž větší část leží docela na vodě při břehu. Na druhé straně zálivu jsou pak skály, pokryté sněhem. Všude vše krásně zelené, vzdor tomu, že je to daleko na sever. Toto městečko je již poslední, kde se zastavují polární výpravy za nákupem potřebných věcí pro další cestu k točce. Při první cestě až zde se někteří koupali v moři a chytání ryb bylo všeobecným v prázdňech chvílích.

Odtud pak jela loď dál na sever a na požádání cestujících zajela zvláště až na otevřené moře, odkud bylo možno pozorovat západ slunce o půl noci. Na sta fotografických aparátů bylo namířeno proti slunci a každý jen čekal, až se přiblíží půlnoc. Počasí bylo právě velice krásné, všude vůkol hrobové ticho a moře hladké jako jezero, z něhož sem tam vylétli mořští ptáci. Konečně doba ta nadešla, a tu na oslavu toho vystřelili dvě rány, parní píšťala začala pískat a velký zvon uvedl jezero v pohyb. Slunce se sklonilo až k moři v plné své krásě, a nejspíše že byla voda moe studená, tak se mu tam nechtělo a proto se obrátilo a pomalu šlo zase nahoru, takže všude ani nezapadlo; a to trvá tak asi 6 neděl. Po půl noci se loď obrátila a jela do Lyngen, malé to horské město, čítající asi 20 domků, do některých z nichž slunce aví a opodál zase bylo pár osamocených na skalách. Na mnoha místech jsou vidět ledové pláň. Zde ve vlnách již E-skymáci a cestující se chodí dívat na jejich primitivní život. Jejich domácím zvířetem je sob, kterých je vidět celá stáda na skalách v letní době, a jehož nejvíce se používá k tahu sáněk. Na další cestě k severu je krajina opět půvabná, některé hory jsou až 6 tisíc stop vysoké a nejrůznějších tvarů, mezi nimi pak ledovce a snh. Tak se to stále střídá až do Hammerfestu. Toto město leží na 70° 40' a jest nejsevernějším na světě. Hlavním jeho průmyslem je lov velryb a jest ponejvíce v obchodním spojení se severním Ruskem. Dále na sever je North Cape (severní mys), malý to ostrov, jenž jest přístupný pouze z jedné strany a je asi 1,000 stěpů vysoký. Hrubá cesta, hadovitě se točící, vede na temeno skály, na níž je rovina as 2 míle do čtverce, pokrytá drobným kamením a někde mechem, kdež jsem i květiny našel. Na nejsevernějším cípu je postaven hrubý pomník, podobný jehlance a několik kroků od něho je dřevěný domek, kde se prodává víno, ovšem dosti drahob. Dále je tam postaven pomník z kamene, hrubě omítnutý, asi na 1 čtvereční metr nahore slouzen a v něm je zasazena mramorová deska se zlatým nápisem:

"Zur Erinnerung an das Jubeljahr der sechzigjahrigen glorreichen Regierung Seiner Majestät Kaiser Franz Josef I. Erriehet von dem an 26. Juli 1908 auf dem Nordkap anwesenden Wiener Lehrerhaus Verein."

Zde jsem viděl opět západ slunce, neboť jsem zde byl právě v půl noci. Všude vůkol je krajina liduprázdná, moře zbarvené odrazem šeravků a těch, že se ani vlnka nehnu, a na druhé straně jsou strmé skály. Dole při vstupu na skálu je umístěna poštovní schránka a nalézá se šloček, který prodává pohlednice, parohy ze sobů a pod. Dál na sever jezdí už jen polární výpravy a proto jsme jeli zase zpět a loď se zastavila ještě na některém místě. Poslední zastávku bylo vždy město Bergen, kde loď přibírala zásobu pitné vody. Toto město je hlavním přístavem městem v severním Norsku a jest postaveno z větší části při břehu moře do půlkruhu, tak že domky jsou na vodě a druhá část na vysoké straně, a níž je krásný rozhled na přístav a vlnulní skály. Zde právě katvíly 4 americké válečné lodě a celkem asi 12 německých jame potkali na různých místech, které zde manévrovaly, a některé sloužily jako stráž německému obař, který sem pravidelně každý rok jezdí na krátký pobyt.

Další dvě cesty byly pak od Thronhjelm na jih, kde loď jezdila mnohdy až na 60 mil do vnitř země různé se točící cestou mezi skalami 6 až 8,000 stf. vysokými, někde jela tak úzkým průlivem, že bylo jeo ku břehu asi 15 metrů pro každé straně a při tom ještě v ostrém záhybu. Jízda zdejší krajinou je velice nebezpečná pro velké lodě a proto každá loď si raději zjedná norského lodivoda nebo dva, který se zde dobře vyzná, a ten pak řídí loď celou cestu. Na těchto cestách se střídají zase samé vodopády, padající s ohromné vysokých skal. Dole při břehu jsou tiché vesničky s kostelíčkem v čele nebo osamocené domky, většinou stářím sešlé, při nich kousek vzdělané půdy při vodě neb mezi lesem, takže z dálky to připadá jako záplavy. Někde mají též zahrádku, ohraničenou kamením, v nich ovoce stromy neb brambory a též kornu zde pěstují. Abych vypisoval všecka místa, kde loď stávala, zaujalo by mnoho místa v časopisu, neboť jich bylo asi 20 a jedno lepší než druhé. Někde se loď zastavila jen 1 hodinu, aby vylodila některé cestující, kteří si dopřáli jízdu kočářem skrze údolí do druhého městečka, kam loď přijela o několik hodin později. Při čtvrté cestě však to nebylo moe romantické pro ty, kteří jeli kočářem, neboť je na cestě potkala velká bouře a prudký déšť. Někde zase byla již velká tma, tak že loď musela zůstat stát a čekat až se rozvedl, vzdor tomu, že jsou místy výstražná světla. Při poslední cestě bylo počasí již celkem špatné a někde již byl čerstvý napadlý snh. Poslední zastávkou na této cestě bylo hlavní město Kristiania, které bylo právě krásně odekorováno pro nějakou národní slavnost, při níž byla přítomna též anglická královna. Toto město bylo založeno v 17. století od dánského krále Kristiana IV. a od toho má své jméno a čítá 235,000 obyvatel. Asi uprostřed města se rozkládá krásný park, v němž je vystaven královský palác, od toho pak vede hlavní ulice k parlamentu. Při této ulici jsou pak hlavní budovy, jako universita, Národní divadlo, jež jsou též obklopeny parkem, a i vůkolí jest velice půvabné.

Celkem řečeno, Norsko stojí opravdu za podívání, kdo je tak šťasten a může si dopřát strávit prázdniny v těchto krajinách. Josef Štěpán.

ZALIDNĚNÍ A MAJETEK.

Přítomné ujištění, že úrodnost půdy se ztrácí a že produktivnost vzdělané země se zmenšuje, vedou veřejnost k velmi mylné domněnce, že hospodářský stav této je v úpadku a že pravdivý jest starý náhled, že totiž je třeba více zalidňování nežli nabývání půdy. Tak praví řídící statistické kanceláře v oddělení pro hospodářství ve své výroční zprávě pro r. 1910 na začátku diskuse o schopnosti rolnického stavu, jakožto udržovatele populace této země.

Týž praví, že situace nemůže být pochopena, dokud nebude zkonána historicky. Amerika je země, kde miliony a miliony akrů panenské půdy přišlo do produkce rychleji než domáčí spotřeba vyžadovala a než mohlo být využito do ciziny. Tak vynikající muž, jako Gen. Francis A. Walker, vyslovil náhled, že za takových okolností farmeři na čerstvé půdě byli ekonomicky oprávněni k vyměškávání země.

Všechny historické fáse hospodářství existují nyní v této zemi. Předně "lupiči půdy", pak zmenšování produkce pro akr na "nevysílitelných pozemcích", což farmeři tak překvapuje; za třetí hospodářský vědátar, který na značuje cestu k lepšímu hospodářství a větší produkci po akru.

Po mnoho let byly čerstvé pozemky s dosti vysokou, loď nepobyhlovou produktivností, starší pozemky s produktivností sestupnou, staré pozemky, podírající se slopávati, a některé pozemky s velmi dobrým slopením. Ješto průměrnost těchto tří pozemků se pohybovala v poměru ku celkové vzdělané ploše každých tří, tudíž i průměr produktivnosti po akru kolísá. Zatím soustě nových po-

zemků značně ochabla, ne-li úplně ustala a tím nastala potřeba zlepšení půdy a získání na úrodnosti. Zlepšení starší půdy není pouhou akademickou otázkou nechovaní národního majetku, nýbrž má to být snahou farmářů ku docílení lepšího živobytí, konečnou snahou, která nesmí směřovati ku náhlé vysoké produkci po akru, neprospěšné ba často škodlivé pro farmáře.

Zmčna v produkci po akru všech druhů plodin objevuje se v desetiletích 1896—1905 u porovnání s onou z předchozích deset let. Produkce kornu po akru vzrostla o 7.7 procent; pšenice o 6.3 procent; oves o 15.6 procent; ječmen o 11.1 procent; žito o 21.3 procent; pohanka o 23.1 procent; seno o 22 procent; brambory o 15.3 procent; bavlna o 3.8 procent; tabák o 5.2 procent. Počasí a jiné úrody ovlivňující stavy nebyly ve čtyřech letech 1906—1909 tak příznivy pro úrodu, jako bylo minulých deset let, takže produkce ovasa po akru klesla, úroda sena zůstala na stejné výši a úroda bavlny a ječmene jen nepatrně stoupla. V případě ostatních plodin hlavní produkce po akru neustále ukazovala velký vzrůst. Tak byl průměrný vzrůst těchto čtyř let proti posledním deseti rokům 7.1 procent pro kornu, 9.6 procent pro pšenici, 6.5 procent pro žito, 6.6 procent pro pohanku, 15.5 procent pro brambory a 9.7 procent pro tabák. Kornová produkce po akru vzrostla od 1886—1895 do 1896—1905 poměrem skoro se rovnajícím skutečnému vzrůstu populace v 10 státech. Výkaz pro pšenici obsahuje 22 států rozdělených ve všech částech Spoj. Států. Ve výkazu pro oves je 16 států; pro ječmen 15 států; pro žito 21 států; pro pohanku 18 států a pro bavlnu jen jeden stát, Oklahoma, mající novou půdu; pro tabák jen Wisconsin; pro brambory 15 států a pro seno 25 států. Průměr čtyř let následujících roku 1905 nespočívá na počtu let velkém dost pro porovnání.

Je převládající neporozumění o, hledně povahy vzrůstu populace v této zemi. Zdá se být přijat náhled, že příliv přistěhovalectva potrvá do nekonečna počtem půl až třicetkrát milionů lidí ročně. Jak rychle může být přistěhovalectví zmenšeno, bylo ukázáno snížením výroby v r. 1908. Nikdo, kdo dovede počítat s nekonečným pokračováním velkého přílivu přistěhovalectva.

Velký význam v uvážení tohoto subjektu má cifra porodů. Census z roku 1900 přichází k závěru, že výše porodů této země po vyloučení vlivu cizích novorozených, jest asi 1 1/4 procent za rok, nebo 12 1/2 procenta v desetiletí.

Porovnání produkce po akru s normálním vzrůstem populace, to jest, se vzrůstem nedotčeným přistěhovalectvím a vysokým procentem porodů imigrace, jest formou problému, ješto se ono porovnáni bude jeviti vždy buď nejméně a těsnějším s poplynoucími lety.

Od 1886—1895 do 1896—1905 hlavní prodoukce po akru pšenice vzrostla ve vyšším stupni než normální vzrůst populace v 28 státech. Dva jiné státy se k předchozímu výpočtu silně blíží.

V případě kornové produkce, vzrůst po akru překročil normální vzrůst populace ve 14 státech, a přibližně byl docílen žadonci vzrůst produkce v pěti jiných státech.

Velký počet států získal v produkci ovasa po akru větší quoty, nežli normální vzrůst populace. Tyto státy nalézají se v Nové Anglii a podél Atlantického pobřeží až ku Georgia, v důležitých státech ohňského údolí, severně a jižně, v hornatých státech a ve Washingtonu.

8 ohledem na ječmen, 21 států se nalézá v podobném listě; s ohledem na žito vykazuje list 30 států; pohanka 19, a 3 jiné státy jsou blízky žadonosti k pojetí do listy.

Wisconsin jest jediným státem, který vykazuje vzrůst úrody tabáku v uvedeném čase, kterýžto vzrůst je větší než normální vzrůst populace, avšak vzrůst tabákové produkce po akru velmi přibližně se rovná vzrůstu populace v případě pěti jiných států.

Mayer Honorbilt
Pro muže, ženy a děti

HONORBIT SHOES

Mayer Honorbilt střívece jsou kožené. Jsou v popředí módy a jsou nedostupné v kvalitě. Tvar jejich jest nejnovejší. Tyto skvostné střívece předěl všechny ostatní téže ceny. Nejvýbranější kůže, podešve a vše ostatní na nich jest to nejlepší. Dvojitě kožené špičky. Jsou pečlivě spracovány.

Výstraha Dejte pozor na Mayerovu ochrannou známku na podešvi—nemůže-li Vám Váš obchodník vyhovět, pište nám. Vyřábíme Mayer Honorbilt střívece pro muže, ženy a děti; v tom jsou zahrnuty Leading Lady, Special Merit, Yerna Cushion, Martha Washington střívece NAB, DKA ZDARMA—Pošlete nám jména obchodníků, jež nemají Mayer Honorbilt školní střívece na skladě—zašleme Vám vyplačené obráz Geo. Washingtona nebo Martha Washington.

F. Mayer Boot & Shoe Co., Milwaukee, Wis.

Vzrůst bavlnové produkce po akru nad normál vzrůstu populace objevuje se ve třech státech, s datačníou listou čtyř států, skoro schopnou k přijetí do listy pře-deslé.

Lista (výkaz) států, které produkovaly brambory se vzrůstem po akru nad normál vzrůstu populace, obsahuje mnoho států v bramborovém pásnu; celkem je jich 24 se čtyřmi jinými skoro schopnými k pojetí do listy.

Největší lista států s uvážením různosti plodin, jejich produkce po akru v uvedeném časové období přesahuje normální vzrůst populace, se jeví v případě sena; 35 států je v této listě s pěti jinými státy předchýlými skoro se rovnajícím, takže úroda sena skoro celých Spojených Států vzrostla v produkci po akru rychleji než normální cifra vzrůstu populace.

Schopnost půdy a účelnost hospodářské vědy ku dosažení úrody se vzrůstem větší než jest buď; normální vzrůst populace, nebo normální vzrůst současně ovlivňovaný přistěhovalectvím, byla demonstrována nesčetněkrát oddělením pro agrikulturu, pokusnými stanicemi a inteligentními farmery po celých Spojených Státech.

Luxus
THE BEER YOU LIKE

Za dob minulých bylo vaření piva prací pokusnou; dnes však je vědeckou prací a zde ten, nš němž se osvědčila. 42-1f

FRED KRUG BREWING CO.
OMAHA, U. S. A.

Moderně zařízený a největší feznický a uzenářský závod vlastní nejstarší fezník.

V. F. KUNCL,
č. 1244 So. 13th St., Omaha.

Má na skladě vždy velké zásoby čerstvého různého masa, jakož i znamenitých domácích uzenářských výrobků. Ceny levnější nežli kdekoli jinde. Zboží možno objednat telefonem: Douglas 1199. 28-1f

Dr. Břetislav Dienstbier
Český zubní lékař

pokoč č. 718-716 v budově City National Banky, 16. a Harney ul.

Všechnou zubolekářskou práci koná nejnovějšími zkonalenými způsoby za nízké ceny. Telefon Douglas 1195. Účtuje od 9 h. dop. do 5 h. odp. Večer dle ujednání. 50-1f

Soudní prodej pozemku.

400 akrů pozemku v Seward okresu bude prodáno tomu, kdo nejvíce podá, za hotové

v sobotu, 28. října 1911

v 1 hod. odpo. na severní straně okresní budovy v městě Seward následující pozemky, náležející majetku Samuela Morryho: Jižní polovice (1/2) jižozápadní čtvrti (1/4) sekce osmé (8), severní polovice (1/2) severozápadní čtvrti (1/4), severovýchodní čtvrt (1/4), a severní polovina (1/2) jihovýchodní čtvrti (1/4) sekce osmnácté (18) vše v Townshipu dvanáctém (12) severně, range čtvrtá (4) východně od šestého (6) P. M., ležící dvě míle východně a j. dvou mil severně od Bee, Seward okres, Nebr. Jděte a prohlédněte si pozemky sami. Prodáme v kusech dle přání kupců.

J. A. Gillan, rozhodčí.

Jediný spořitelni ústav v Omaze,
který má zvláštní oddělení české a v ředitelstvu jsou též Češi zastoupeni.

Přijímá vklady odkudkoli, od členů i nečlenů, od \$1.00 do \$5,000. Pod státním dozorem. Vklady zaručeny jsou prvním markyčtem na zastavený pozemkový majetek. Dividendy 6 procent. Osmáset roků v obchodu.

Blíže podrobnosti Vám ochotně vysvětlí Adolf A. Tenopír anebo Chas. F. Kuncl, jeden z ředitelů

Spořitelny
BANKERS SAVINGS & LOAN ASS'N

Adolf A. Tenopír, ředitel českého oddělení.
A. D. Touzalin, sekretář

Úřadovna čis. 101, roh 16. a Dodge, ulice, Omaha, Nebraska.